

*Бондар М. І., канд. екон. наук, доцент,
Гончар І. І., канд. екон. наук, старш. викл.,
кафедра обліку, аналізу та аудиту в АПК*

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ ДИСКУСІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «АУДИТ»

Метою викладання дисципліни «Аудит» студентами облікової спеціальності є формування професійно спрямованої комунікативної компетенції аудитора, що дозволить майбутньому фахівцю виконувати свої посадові та професійні обов'язки на основі оцінки діяльності підприємства й середовища економічного контролю. З врахуванням вказаної мети, основними завданнями вивчення дисципліни є засвоєння студентами теоретичних основ аудиту і аудиторської діяльності в Україні, оволодіння практичними навичками методики проведення аудиту фінансової діяльності підприємства, проведення економічного аналізу результатів господарської діяльності підприємства та їх підрозділів, виявлення резервів й обґрунтування управлінських рішень у майбутній діяльності підприємства. Досягнення високих результатів від викладання дисципліни можливо за використання різних контактів ділового спілкування, участі студентів в обговоренні практичних ситуацій, що потребують вирішення дискусійних питань на основі оцінки змісту аудиторських доказів та їх достатності. Оскільки аудит — це вид інтелектуальної діяльності, та містить принципи суб'єктивного формування виду аудиторського висновку, то головним завданням є набуття студентами навиків формування висновків, що відображатимуть об'єктивну реальність. Тому в ситуаціях ділового спілкування майбутній фахівець повинен уміти ясно і чітко сформулювати думку щодо показників фінансово-економічної діяльності підприємства та відстоювати свою точку зору на основі конкретних обґрунтованих аудиторських доказів.

Одним із видів вільного спілкування є дискусія, тобто обговорення певної проблеми шляхом обміну думками при співпаданні чи розходженні думок. Дискусія передбачає вміння логічно формулювати свої думки, робити висновки, проводити аналогії, вміти слухати, висловлюватися. Головним для початку дискусії є визначення конкретної проблеми для обговорення, що є суттєвою та вирішення якої впливатиме на результати економічної діяльності економічного суб'єкта. Вона може включати протиріччя, які з'ясовуються в процесі дискусії.

Модель викладання дисципліни «Аудит» на основі дискусії є однією із характерних якостей реалізації процесу підготовки та формування кваліфікованого фахівця на основі дидактичних досліджень, що пов'язані з організацією проблемного навчання, орієнтовані на спеціальне навчання пошукових процедур, формування культури рефлексивного мислення.

Відправним моментом даної моделі навчання студентів «аудиту» є вміння формулювати проблему шляхом виявлення порушень, зловживань та неефективних господарських операцій, що призводять до викривлення показників фінансової звітності та знижують рівень ефективності діяльності економічного суб'єкта. Сама процедура визначення відхилень та розробка шляхів їх усунення має принципово діалогічний характер.

Способи виведення вихідної інформації у формі складання локалізованого аудиторського висновку для обговорення на практичному занятті представляють собою способи актуалізації та організації досвіду студентів, як відправного моменту для комунікативно-діалогової діяльності, яка спрямована на узагальнення результатів аудиту та складання висновків незалежного аудиту.

До переліку характерних рис навчання на основі дискусії можна віднести:

- ознайомлення кожного студента під час обговорення з тими відомостями, які є у інших учасників (обмін інформацією) шляхом підготовки навчального матеріалу у формі практичних ситуацій за відповідними темами вивчення дисципліни;
- обґрунтування різних підходів до вирішення ситуаційних вправ;
- співіснування різних точок зору, та пропозиції щодо предмету перевірки, який обговорюється;
- можливість критикувати та заперечувати будь-яку із висловлених думок;
- спонукання учасників дискусії до пошуку групової згоди у вигляді спільної точки зору чи рішення як найбільш ефективного.

Оптимально активна дискусія — в якій беруть участь всі студенти групи. В таких умовах до індивідуального процесу пізнання залучається і та інформація, яку студент отримує від партнерів по спілкуванню. Таким чином, колективна діяльність пробуджує діяльність кожного.

Досвід активного навчання доводить, що за допомогою його форм, методів та засобів можливим стане ефективне вирішення багатьох завдань, які майже неможливо вирішити при традиційному навчанні. Адже за допомогою активного навчання, напри-

клад, шляхом проведення так званих семінарів-дискусій, на які виносяться творчі, проблемні ситуації, завдання, досягається можливість формування у студентів-бухгалтерів не лише пізнавальні, а й професійні інтереси.

Серед творчих завдань можна виділити такі види, як: завдання на вміння практичного використання теоретичних знань; завдання, направлені на формування теоретичних навичок правового моделювання; завдання на вміння надавати оцінку відповідності практичної діяльності вимогам законодавства; завдання на формування навичок надавати аналіз дотримання облікової політики, завдання щодо розробки практичних рекомендацій щодо усунення порушень і відхилень виявлених у ході аудиту, завдання з узагальнення результатів аудиту тощо.

Проблемна ситуація, що визначає викладач для практичного завдання — це ситуація, для оволодіння якою окремий студент або колектив має знайти та застосувати нові знання та способи дій у сфері аудиторської діяльності.

Основним призначенням застосування на семінарських заняттях проблемних ситуацій є формування творчих процесів мислення у майбутніх фахівців з обліку та аудиту та стимулювання розвитку їх особистості. Virішення таких проблем потребує творчого підходу, оскільки необхідні не лише знання, а й навички їх застосування. Це дає викладачу, з одного боку, досягнути більш якісного рівня засвоєння знань, а з іншого — сприяє підвищенню активної ролі викладача, який безпосередньо формулює обґрунтовані та глибоко осмислені проблемні питання, що виносяться на дискусію.

Так, студент потрапляє в таку ситуацію, коли від нього вимагається дати не просто позитивну або негативну відповідь, а й знайти об'єктивне вирішення конкретної ситуації, завдання та обґрунтувати його. При обґрунтуванні свого вирішення ситуаційних вправ у присутності інших студентів та викладача, відповідаючи на їх заперечення та запитання, показуючи готовність відстоювати свою точку зору, це і є ті мотиви, які підвищують рівень відповідальності, що є дуже необхідним для майбутнього обліковця-економіста.

Важливим моментом при проведенні семінарів-дискусій є процес завершення дискусії по проблемі. Адже викладач повинен виділити головні та правильні шляхи вирішення, оцінити відповіді студентів.

У час проведення дискусії змінюється і роль викладача: з контролера, коректора він перетворюється на організатора, помічника або партнера. Важливо допомогти студентам у розв'язанні всіх

питань проблеми, з'ясувати всі розбіжності в різних точках зору учасників дискусії.

При оцінюванні знань студентів, які беруть участь у дискусії, варто пам'ятати, що помилкові рішення студентів мають свою користь — викликають певну реакцію з боку студентів, відбувається вже колективне обговорення проблемної ситуації, що, як правило, призводить до правильного та обґрунтованого рішення.

Процес творчої пізнавальної діяльності, який досягається завдяки активним методам навчання, надає студентам оволодіти не лише теоретичними знаннями, навичками, а й формує вміння майбутніх фахівців з обліку і аудиту орієнтуватися у незвичних суспільно-економічних колізіях, вирішувати нестандартні ситуації, відстоювати власну позицію.

Наведене вище свідчить про те, що найкращі можливості для практики в аналізі діючого законодавства створюються за умов наявності цікавого предмету обговорення та його організації як рольової гри. В такому разі дискусія виступає як засіб інтенсифікації усного мовлення.

*Зайцева З. І., д-р істор. наук, професор,
кафедра політичної історії*

ТРЕНІНГОВІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ «ІСТОРІЇ СУЧАСНОГО СВІТУ»

Для продовження успішної соціалізації випускників вищої школи необхідно під час навчання формувати у них ключові компетентності у сфері суспільних процесів, уміння орієнтуватися у швидкоплинному перебігу подій у сучасному світі. У системі соціально-політичного знання незамінну жодним іншим предметом роль виконує «Історія сучасного світу», яка читається студентам першого курсу.

Не вдаючись до деталізації проблеми засвоєння історичних знань, зауважимо, що сьогодні важливо подолати нігілістичне ставлення до історії частини студентів, яке сформоване під впливом (1) поширеної думки про її начебто квазінауковість; (2) низького рівня історичних знань у випускників середньої школи; (3) непрофільності навчальної дисципліни у спеціалізованому вузі.

Тренінгові елементи, які практикуються нами у формі традиційних контрольних «летучок», модульних письмових робіт, індивідуальних творчих завдань, коротких есе, дозволяють актуалізувати так звані «залишкові знання», мотивувати поглиблене